

1

הגאולה העקרת איננה רק זו שמפטרת את ישראל מן הגלות, אלא היא גלוי אור חדש, כאמרנו „אור חדש על ציון תאיר ונוכה כלנו מהרה לאורו, אור מבהיק גורא ונפלא כזה, אשר כל הנמצא בהויה מכבר אינו כלל בערך נשגבות האור ההוא, ולזאת אי אפשר שנוכה אליו על ידי שום מגע ומשא איזה שהוא עם העמים. אדרבה, כל נגיעה איזו שהיא וחלק כל שהוא מצדם, פוגמים את הגאולה ומעכבים בעד גלוי קדשה. לזאת, אם לפעמים המצבים מביאים שיהיה סיוע לישראל בפטורם מן הגלות גם מצד העמים, הרי זה בבחינת „חיל בלע ויקיאנו“, וכשמגיע תור גלוי הגאולה, מקיאים ישראל כל הסיוע שקבלו מהם, והעמים חוזרים בהם על מעשיהם שעזרו וסיעו לישראל, ונהפכים לרודפים. ובוה המסלה נסללת לנו לזכות לאור הגאולה, בעטרת הודה והדרה וקדש תפארתה.

וסדר הגאולה ממצרים, הוא התבנית לסדר הגאולה האמתית והשלמה של העתיד. לכתחלה נדרש פרעה שחטא ירשה את ישראל לצאת, וכשאמר לו משה „גם אתה תתן בידנו זבחים ועולות ועשינו לה' אלהינו“, ופרעה קים את זה ושלח עמהם את הערב רב, ובידיהם זבחים ועולות, והלך גם ללוותם, לא היו ישראל יכולים אז לצאת ביד רמה, ורק אחרי כן כשנהפך לבב פרעה

[כט]

מִי מַעֲיֵנֵי הַיְשׁוּעָה מֵרַם

ועבדיו אל העם לאמר „מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו, וירדוף אחרי בני ישראל“, רק אז נתקיים בהם „ובני ישראל יוצאים ביד רמה“, ורק אז זכו לאור הגדול שנגלה עליהם בעברם את הים, להיות נביאים בערכו של משה, להתנבאות בזה, ואמרו „זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארוממנהו“, וכן לעתיד, מקודם ירשו האומות לישראל להיאחו בארצם, וזה יהיה אך לגאולה של יציאה מהגלות, ואולם כשיגיע תור גלוי הגאולה בכל הוד כליל תפארתה וקדש שלמותה, אזי יהפכו כל העמים לרודפים, ויבואו על ה' ועל משיחו, ואז תהיה מלחמת גוג ומגוג, ויפלו על הרי ישראל, והיה ישראל כלו קודש לה', ויתגלה משיח בן דוד.

עולת דאיה א

כה

דרכי פעולת התפלה ליחיד ולצבור

כיון שאין בה התועלת האמתית לישר ג"כ דרכי החיים לא תוכל להגיע ממנה התועלת של השגת המבוקש ע"י התפלה, אבל לא אמר שאין בה הנאה של כלום. ואע"פ ש"מסיר אזנו משמע תורה גם תפלתו תועבה", הוא לפי שהתפלה תביאהו לרכך לבבו ולקרוב חפצו אל מה שנראה לו שהוא טוב וישר לפני ד', וע"י מניעתו משמע תורה יוכל לחשוב על רע טוב ועל טוב רע, ועל כן תפלתו תועבה, כי היא בעצמה תוכל לגרום לו תקלה, אבל מ"מ מדת התועלת של הזכוך הפנימי חשובה היא כשהיא לעצמה, וגם בעוד שלא יכשיר מעשיו להיות קבוע בדרך הטובה מ"מ יפה השעה האחת.

ב

"אמר ר' חמא בר חנינא אם רואה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל, שנאמר קוה אל ד' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ד'" (שם). לעומת תכליתה של התפלה, והשגת המבוקש שבאה על ידה, לגדל כחות הנפש בצירוי קדושה ושלמות ולהוציא שלמותה אל הפעל, דרכי הצירויים האלה רבים ורחבים, ומסתעפים לפרטים רבים שאין להם קץ, וצור העולמים לפניו נגלו כל תעלומות, איזה ציור רוחני מיוחד ראוי וחסר לכל נפש פרטית שתשתלם בו, שלפי צורך השתלמות זו מקביל, בסדור חכמתו העליונה, מצב החסרון המודמן המצריך את התפלה. ולפעמים תתאחר התקבלות התפלה כפי מה שלא הספיק אותו הציור הרוחני הדרוש להשתלם כראוי בכל עמקו בנפש ובכל גוניו, עד שיהי' גשנה ונכפל כמה פעמים. על כן האדם שלא נענה, עליו לחזור ולהתפלל, ולא לאמר גואש, חלילה, כי הקצר קצרת ידו ית' מפדות, אלא שבחכמתו העליונה הוא חושב מחשבות לתן לאדם אחרית ותקוה, ושכל הדברים הזמניים יוסיפו לו ערך נצחיות ושלמות חשובה. והנה כך היא המדה באדם, כשהוא עושה פעולות ואינו בא בהן למטרתו מתחלש לבבו אבל כשיודע שכל פעולה תקרבהו למטרתו אלא שלפי רוממות המטרה צריך הוא ריבוי פעולות, לבבו מתאמץ להוסיף בעבודתו. על כן אמר קוה אל ד', והתקוה היא בעצמה מדת שלמות, ויסוד התקוה הוא מעלת השלמות הראוי' להמשך מכשרון הפעולות הקודמות לה, ולפי ערך היסוד הזה של הנהגת תכלית פעולת התפלה תדע נאמנה כי בכל ציור של תקוה לד' נתקרבת יותר אל המטרה, אלא שלא הגיעתך עדיין לפי שלא השלמת עדיין על כן חזק ויאמץ לבך וקוה אל ד'.

ג

חזנו רבנן מעשה בתלמיד אחד, שירד לפני התיבה לפני רבי אליעזר, והיה מאריך יותר מדאי, אמרו לו תלמידיו כמה ארכן הוא זה, אמר להם כלום מאריך יותר ממשך רבנו דכתיב ביה את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה וגו',